

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 l.

HIRDETÉSEK:

4-basábos petil sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, szeptember 25.

Szerbiában egyesült hadseregeink diadalmas előnyomulása.

Vád alá akarják helyezettetni az angol kormányt

Verdun és Belfort között támadnak a német seregek.

Mai számunk főbb közleményei:

Tisza István gróf bécsi útja

Kedvező fordulat diplomáciai viszonyunkban a balkán blokkal.

Legjobb kilátások mind a két hadszíntéren.

A Száván és a Drinán átkelt és Szerbiában egyesült csapataink sikeres offenzívája.

Német támadások a francia front attörésére.

Lemondatják az angol tengerészeti minisztert.

Retteg Anglia a tengeralatti háborútól.

Tabornokaink hőstettei.

Roham Szerbiában.

Arad, szeptember 24.

Hűséggel és fegyvellemmel fogadja a katona a parancsot, akár a hangulata szerint való az, akár másféle; akár szabadjára ereszti támadó vágyát, akár várakozást, vagy a pozíció megváltoztatását rendeli a felsőbb parancs. Mi is, akik a háboru idején minden érzésünket, minden gondolkodásunkat egészen alárendeltük annak, amit az érettségünk küzdő hadsereg tesz, amit ennek a seregnek kiváló, éles eszű vezérei rendelnek, ugyanily megnyugvással és bizalommal fogadtuk és fogadjuk annak minden intézkedését, így fogadtuk azt a meglepetésnek jött rendeletet, amely egy időre elhalasztotta a szerb hadsereggel való leszámolást, az orgyilkosok nemzetének példás megbüntetését. De a mint a lövészárkokban türelmetlenkedő katona ujjongásba tör ki, amikor a parancsnoka rohamra engedi, — olyan kitörő öröm fogadta a hadvezetőségnek rövid jelentését, hogy Szerbiával szemben a döntő mérkőzést provokáló nagy offenzíva megkezdődött.

Ez az offenzíva már nagyot végzett. Hadvezetőségünk, amely nem szokta a sikereket az ellenséges minták szerint kiszínezni, erről csak néhány egyszerű adatot jelentett, de a déli harcokról érkező, megbízható hírek és komoly szemtanúk előadásai egybehangzóan annyit jelentenek, hogy csapataink előnyomulása Szerbia földjén komoly stációkat ért el és az ütközetek, a melyeket ezenközben fölvettek, a szerb seregeknek nagy veszteségeket okoztak. Amint a magyar bakák szuronyrohamával szemben, ha a vezényszó a harci indulat fékét megoldja, nincs ellenállás, — úgy tör előre, feltartóztatatlanul a szerb hadsereg megsemmisítése,

kergetése, amelyre katonáink és a nemzet közvéleménye egyformán vágyakozással, lázas türelmetlenséggel várt.

Ezt a támadást nemcsak katonáink kipróbált, minden nehézséggel megküzdő vitézsége teszi irtózatossá erejüvé, hanem a gyűlölet, amely a szerbek ellen a háboru kitörése előtt és még inkább azóta bennünk, katonáinkban fölgyülemlett. A háboru kitörése előtt Örökös nyugtalanságunk okozóját láttuk bennük, akik miatt állandóan fegyverben kell állanunk; a merénylők és bombavetőket nevelőit láttuk, akik nemzeti ünnepükre trónörökösünknek és nejeinek életét kioltották. Ez maga is elég volt az olthatatlan boszuvágyra és gyűlöletre. Hanem amit a harcmodjában tapasztaltunk: az még magasabbra növelte ezt az érzést. Gyülelész, polgári ruhát viselő komitácsik népét küldik maguk előtt a harcba; asszonyaiknak és özvegyeiknek fegyvert adnak, hogy azok lesből támadjanak katonáinkra; a szerémségi szerbek között árulókat toboroznak, azokat a kémkedés legravasabb formáira tanítván meg; ezek csak a szelidebb részletei azoknak az adatoknak, amelyeket a híres szerb vitézségről jegyeztek föl.

Csoda-e, ha minden katonánkban tombol, ég a vágy, hogy ezeket a hitványságokat a bűnhődés minél nagyobb erővel, minél példásabban érje? Né kell-e kételkednünk a támadás sikerében, a melyet a harckészség, a kellő harci szervezethez és a kiváló vezénylet mellett a szenvedélyek látvája tüzel, hogy az minél rövidebb idő alatt borítsa el és semmisítse meg a Karagyorgyevicsek seregét? Ha a szerbek maguk akarták volna, hogy az ellenük induló támadást minél erő-

sebbé, minél kiméletlenebbé tegyék, akkor se lehetett volna másképp. Most láthatják a hatását.

A világháború „szerzője“.

(Iswolski tervei. — Tizenhárom éve készítette elő az összetűzést.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 24.

Néhány nap előtt bejárta a sajtót az a hír, hogy a francia kormányal együtt Bordeauxba menekült a párisi orosz nagykövet: Iswolski Petrovics Sándor egy bordeaux-i kávéház asztalánál kijelentette:

— Ez az én háborúm!

Az orosz nagykövet bizonyára tudta, hogy mit mond és a külpolitikával ismerősek meg is állapítják, hogy az orosz diplomata alighanem igazat mondott. Iswolski ugyanis, aki Urussow herceg utódjaként négy év óta képviseli a cárt a szövetséges francia államnál, tulajdonképpen még ma is kancellárja Oroszországnak, épügy irányítója az orosz külpolitikának, mint külügyminisztersége alatt volt. Szasszonow, a mostani külügyminiszter csupán névleg tölti be ezt a fontos pozíciót és azt teszi, amit vezére és elődje Iswolski kívánatosnak, jónak, szükségesnek tart. 1906. májusa óta, amikor külügyminiszterre lett, mind a mai napig Iswolski irányította Oroszország külpolitikáját és így igazán jogosan kiálthatta világgá Bordeauxban, hogy ez a háború az ő háborúja. Az az öröm, büszkeség és elégedettség, amellyel a titkos orosz kancellár ezt a kijelentést tette egyuttal kifejezője volt annak a reménynek is, amelyben Iswolski minden háborús párti orosz-szal és russzofíllal együtt ringatózott: hogy ez a háború csak Oroszország ragyogó diadalához vezethet. Ma már Iswolski is tudja, hogy reményében csalódott és amint Párisból Bordeauxba kellett futnia a közeledő német hadak elől, épügy folytatta menekülését Bordeauxból Londonba, de most már az ellene — a háború szerzője ellen — lázongó franciák elől.

Kétségtelen, hogy Iswolski Petrovics Sándor már tizenhárom év előtt, tokiói orosz követ korában kezdte kidolgozni azt a tervét,

hogy Oroszország hatalmát Európa délkeleti részeire és ázsiai Oroszország déli szomszédaira kiterjessze. Ázsiai tervei bizonyos határkiegészítésekkel voltak kapcsolatosak és arra gondolt, hogy Manduria megszerzéséhez szövetségre lép Japánnal. A helyzet másként alakult: Oroszország véres és szégyenletesen végződő háborúba keveredett Japánnal és csak most tíz évvel a rettentő manduriai harcok után vált valóra Iswolski szándéka, amelyet a közbeesett gyilkos háború sem változtatott meg: Oroszország és Japán szövetségesek, fegyvertársak.

Amidőn külügyminiszter lett: minden igyekezete arra irányult, hogy Angliát megnyerje terveihez és a britt diplomáciát Németország és a monarchia ellen hangolja, Oroszországnak pedig ezzel szabad kezet biztosítson a Balkánon. Az algóirasi konferencián történt az első közeledés Anglia és Oroszország között és kevéssel utóbb 1907. augusztus 18-án Pétervárott megkötötték az orosz-angol egyezményt, amely rombadöntötte Aehrenthal és Lamsdorff gróf műzstegi megállapodásait. Miután Anglia és Franciaország közt is megfelelő közeledések történtek: a hármas entente együtt volt és Iswolski megkezdte a balkáni félszigetre vonatkozó tervei végrehajtását. Ezekben a tervekben meglepetést az orosz külpolitika rossz szellemének csak az okozott, amikor Aehrenthal báró 1908. szeptemberében a buchlaui találkozón bejelentette orosz kollégájának, hogy a monarchia Bosznia és Hercegovinát annektálásának tervével foglalkozik. Meglepetés volt ez Iswolskinak, mert ügynökei a Balkán-államok fővárosaiban már ekkor azon munkálkodtak, hogy támadó szövetséget hozzanak létre Törökország és a monarchia ellen. Az annekszió azonban Iswolski Németország erélyes fellépése következtében nem változtatható. Oroszország gyöngye volt még a fegyveres fellépésre és szövetségesével is el kellett még Iswolskinak előbb hitetnie, hogy tisztán és önzően szláv érdekeket szolgáló politikája az egyedül helyes európai politika. A Balkán-háború napjaiban már sikerrel járt Iswolski aknamunkája, amelyet most a világháború betetőzött.

De a büszkén magáénak vallott háború kiterjesztésének időpontját még sem tudta Iswolski

jól megválasztani. A szerbekkel elhitette, hogy Oroszország minden pillanatban és minden erejével mellettük áll, pedig amikor a szerbök föltüzelve és elkápráztatva az orosz biztatástól eldödték a háború üszkét, akkor Oroszországnak is sok hiányzott még a háborús készenléthez, Franciaország pedig egyáltalán nem volt kész a háborúra, amelybe belesodródott, amelyben megverik és amelyért a francia nép már beszűkült a menekülő „szerző“: Iswolski Alexandrovics Péter ellen.

Aradiak levelei a harcierekről.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 24.

Az északi harctérről a következő rendkívül érdekes levelet kapta egy Neuman-gyári tisztviselő sógorától, aki altiszti rangban indult a háborúba:

— Soraid megkaptam, bár családi körülményekről vártam hírt, azonban ennek is kimondhatatlanul örvendek. „Csak előre, ne rettegjünk, győzni fogunk“. Ez szép biztatás, bajtársaim is örültek hallani. — Rettenni semmiesetre se kell, mert nincs mitől. Sokat szenvedünk bár, de egy a gondolatunk: nekünk csak élni, vagy halni szabad. A rideg halál már ép oly jó barátunk, mint az élet, egyaránt közömbös, hisz léptünk nyomában van. Elgondolható, a golyók záporában haladni, a fejet kapkodni, uton-utfőten egymáson fekvő orosz meg más halottakat, kinlódó sebásülteket, mellettem eleső bajtársaimat, ország-uton tucatszámra fára akasztott kémeket, papokat látni, áruló falut, várost felgyújtani s az áruló lakosságot bolekergetni, lemészárolni: közömbös nekünk, akkor bizonyára nem rettegünk től, akit a golyó nem ér, az csak isteni osodának köszönheti. Nincs semmire szükségem, csak egy kimondhatatlan pihenésre, amit jelenleg ugysem kaphatok meg. Új évi ünneppro okvetlen beszállunk egy faluba, imádkozni magunkért, hazánkért. Ami a te imádat illeszi, nagyon szép. Imádkoztatok is, mert nagy szükség van rá. Tegnap temettünk el az erdőben egy sirba harmincöt, egy másikba tizenhét halottat, orosz, magyart vegyesen. Nincs annak a sirján egyéb, mint egy lemetszett fa, mely felírással jelzi, hogy hány ember nyugszik alatta. Mi jelenleg a lemezzel véres ütközet után új pozícióba jöttünk. Itt 3—4 napig pihenünk, szép város és azt hiszem,

A francia záróerődök.

*

A német hadvezetőség néhány nappal ezelőtt bejelentette, hogy megkezdte a Verdunól délre eső záróerődök ostromát. Az ostrom folyik s a németek már eddig is jelentékeny sikereket értek el. Katonai szakember írja a következőket:

Tragikus sors a franciáké! Mióta Szedánál először hanyatlott le a dicsőség, azóta nem szűnő bosszúsággal készültek a revánusra. Sok milliók költséggel, negyven éven át folyton erősítették határait s a technika minden vívmányával felszerelt erődöket építettek, amelyeket bevehetetleneknek tartottak. De jöttek a németek a negyvenkét centiméteres mozsarakkal s a büszke várak egymásután dőltek romokba és dőlnek még ma is, amennyiben fennállnak. A modern erődítmények sok külső erődje, kezdve a záróerődökön, ugyszólván csak órákig tudja most az ostromló német hadakat feltartóztatni. Pedig a záróerődöknek különösen nagy fontosságuk van. A fontosabb közlekedési vonalakat, amelyekre a hadműveleteknél feltétlenül szükség van, a záróerődök zárják el és ezek elesésével nyílik meg az út a belső erődök felé. Epen azért a záróerődök különös gondot vannak a védelem számára biztosítva s minden tűzérési harc nélkül rohammal való elfoglalásuk lehetetlen. Építményei páncélkupolákkal s tizenötcentiméteres tarakok krazit gránátjai úgy perognak le, mint a borsó

a falról, anélkül, hogy a legesekélyebb kárt is okoznák benne, feltéve, hogy a nehéz ágyuk golyói a páncél, vagy beton tetőzetét még ki nem kezdték.

A védőerőd általában tíz-tizenöt centiméteres tarakok és közepes ágyuk felett rendelkezik, amelyek forgó páncéllok alatt s páncélkazamatákban vannak elhelyezve. A páncélkupolák vastagsága körülbelül tizenöt, a páncélkazamatáké körülbelül tíz centiméter.

A záróerőd védelmére elegendő egy század legénység, míg ostromára legalább egy dandár szükséges. Ugy a védő, mint a támadó tűzérési tüzelése folyton folyik. A védő tűzérésnek meg kell akadályoznia az ellenség közeledését, a támadó tűzérésnek pedig elsősorban el kell némitania az erőd ágyuit, azután el kell pusztítania a védőműveket és az erődön kívül lévő egyéb megerősített állásokat, a fényszórókat, megfigyelőpontokat. Az erőd ágyúinak hárképtelenné tétele és a védőművek szétrombolása a támadó tűzérés nehéz ágyúinak feladata, amiben a nehéz bombák hathatós segítségét nyújtanak.

A védőerőd fényszórói, amelyek körülbelül három kilométerig világítanak, nagyon akadályosak az ellenség éjjeli támadásának. Ezért nagy eredmény az, hogy ha ezeket már sikerült elpusztítani. Az ellenségnek azonban még ebben az esetben is módjában van az előnyomulási teret rövid időre megvilágítani. Világító arpnelleket lőnek ki, amelyek körülbelül egy percig világítanak, vagy pedig világító

pisztolyokkal dolgoznak, amelyek kétszáz méterig hordanak és száz méter átmérőjű helyet körülbelül tíz másodpercig világítanak meg.

Ha a nehéz ágyuk, vagy tarackok már elvégezték feladatukat és sikerült a betonépítményeket, páncélkupolákat romokba dönteni, ami Grivet, Manonviller, Gironagny záróerődökénél és általában mindenütt, ahol a negyvenkétszáz centiméteres mozsarak akciójába léptek, minimális kérdés volt, akkor kezdődhetik a rohamtámadás.

Hathatós védekezési mód a rohamtámadás ellen drótháló vonása és farkasgödörök készítése. A megvédendő vonalon körülbelül tízenöt méter szélességben 75—100 centiméternyi távolságra egymástól négyzet alakban hegyes karókat vernek a földbe, a helyeket egymással és egy, a közepén elhelyezett rövid karóval, szeges dróttal összekötnek. A sűrű szeges dróthálón áttörni nem lehet. A katonáknak közel kell kiráncigálniuk a földbe vert karókat, miközben a drótháló mögött eláncolt ellenség borzalmas pusztítást vihet véghez vépfegyverei sorai között.

Sok embaráldozatot követelnek a farkasgödörök is. Ezek másfél méter mély gödörök, amelyek lefelé szűkülnek. A fenékről hegyes karó áll felfelé, úgy, hogy a gödörbe bukó szerencsétlent valóságos felnyársalja. Az első sorok holttestein át az egymásra következő csapatok azonban csakhamar tulvannak ezeken az akadályokon s szuronnal verik ki a páncélkupolákból az ellenséget.

most erős harcunk lesz. El is készültünk rá. Tegnap elfogtam öt orosz gyalogost. Vettem nekik zsemlet, cigarettát, snapszot. Pá drágám, imádkozzatok, most hosszú ideig nem írok. Olal mindnyájatokat . . ."

Egy tartalékos tiszt írja a déli harotról a következőket:

Hungáriából írt lapját megkaptam, örülök, hogy kollegáim jórésze otthon maradt és élvezi a lapok tudósításait. Istani élvezet lehet a fetherasztalnál ülni és végighallgatni a Conrádok veszekedéseit. De aztán jaj maguknak, ha egy igazi Conrád maguk közé kerül, annak aztán lesz mit mesélnie. Vilmosnak megírtam, hogy Sz. bajársunk megsebesült, hála az égnek, kollegánk sebe szépen gyógyul és ha komplikáció nem áll be, nemsokára megint közöttünk lesz. Nem tudom magának leírni, mily nagy összetartás van közöttünk, midőn hallottuk, hogy Sz. kollegánk megsebesült, valamennyien könyeztünk; megjegyzendő, hogy az mind irtózatos ágyu és fegyvertűz közben történt. Nem tudom folytatni, parancs jött e pillanatban, mennem kell.

Kedvező fordulat diplomáciai és harctéri helyzetünkben.

(Tisza István gróf Bécsben.)

(Saját tudósítók távirata.)

Bécs, szeptember 24.

A *Neues Wiener Tagblatt* jelenti: Tegnap Tisza István gróf miniszterelnök és Berchtold gróf közös külügyminiszter tanácskozása után a külügyminisztériumban közös miniszteri értekezlet is volt, melyen a közös minisztereken és a tengerészeti parancsnok képviselőjén kívül Tisza gróf magyar és Stürgkh gróf osztrák miniszterelnökök is részt vettek.

Politikai körökben a szokottnál nagyobb jelentőséget tulajdonítanak annak, hogy Tisza István gróf miniszterelnök a legutóbbi napokban gyors egymásutánban kétszer volt Bécsben. Tisza gróf utolsó utazását megelőzte Tschirscky, a bécsi németnagykövetnek a magyar miniszterelnöknél tett látogatása, aki ez alkalomból Tisza István gróffal folytatott tartós és mélyreható tanácskozást.

A beavatott politikusok felfogása szerint ez a tanácskozás nem csupán hadműveleti kérdésekkel volt kapcsolatos, hanem vonatkozott *lényegbevágó diplomáciai ügyekre is*. Még pedig amelyekre a kormányelnököknek befolyását az 1868:12. t.-c. biztosítja.

A külpolitikai helyzettel ismerős magyar politikusok tudni vélik, hogy *diplomáciai viszonyunk az utóbbi időben jelentékenyen kedvezőbbre fordultak ama államokban, amelyek jóindulatát a hármasság által hatalmak eddig eredménytelenül igyekeztek maguk számára megnyerni.*

A sikerrel kapcsolatosan, illetékes politikai körök nagyon kedvezően ítélik meg *hadseregünk jelenlegi harctéri helyzetét* mind a két hadszíntéren. Az északi harctéren csapattestünk lankadatlan pótlásával hadseregünk elhelyezkedése a siker legjobb kilátásaival ment végbe. A déli harctéren pedig nemcsak az sikerült, hogy az ellenséges haderőt elfoglalt állásából kivertük, hanem erélyes, támadó fellépésünkkel tanujelét adtuk annak is, hogy *békétüresünk véget ért*. Rövid idő múltán módunkban lesz beszámolnunk a Szerbiában operáló hadseregünk jelentős sikereiről.

Megbukott az angol tengerészeti miniszter.

— Vád alá helyezési indítvány a kormány ellen. — Gyűlöletes a háború a sok kudarc miatt. — Reszket Anglia a tengeralatti háborútól. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Rotterdam, szeptember 24.

Egy törékeny és a Dreadnoughtokhoz mértan dióhéjnyi naszád: a német tengeralatti flottilla U 9 jelzésű kis hajója három torpedó kilövésével és három nagy angol páncélos cirkáló elsüllyesztésével felelt meg azokra a nagyhangú kijelentésekre, amelyekkel a tengeri hatalmától elbizakodott Anglia egynémely politikusa tulharsogni igyekezett — az angol népben élő alapos aggodalmakat. Lord Beresford még néhány nap előtt azt harsogta, hogy a német flottát el kell törölni a föld színéről, Winston Churchill a tengerészeti miniszter pedig humoros igyekezett lenni, amikor egy nyilvános gyűlésen felszólalva kijelentette, hogy azért nem volt idáig tengeri csata, mert a német flotta nem mer előbujni rejtekéből.

Az U. 9. szenzációs eredményű támadásával egyidejűleg azonban kiderült az is, hogy épen a híres és óriási angol flotta az, amelyik aggodalmasan lapul meg a kikötők és partok közelében és maga a tengerészeti főparancsnok Jellicoe admirális adta ki a parancsot, hogy a flotta egységei ne jelenjenek meg nyílt tengeren és ne kockáztassák erejük

szétforgácsolását tengeralatti támadások okozta veszteségekkel. Ez admirálisnak ez a parancsa legjobban jellemzi a helyzetet és elárulja azt, hogy már maguk az angolok sem hisznek legyőzhetetlen hírv flottájukban. Pedig hosszú esztendő óta a flotta volt a brit birodalom személynéje. A szigetország lakói, politikusai és tengerészei a hajóhadba vetett sziklaszilárd göggel néztek le a világ minden más nemzetére és még a hadihajók nevében is a flottagóg jutott kifejezésre: a hajóhadban csakugyan hemzsegnek az Invincible (Legyőzhetetlen), Irresistable (Ellenállhatatlan), Dreadnought (Ne félj) nevű páncélosok.

Amint a rettentő orosz szárazföldi haderő megszűnt rémitő, legyőzhetetlen hírv lanni a háború első egynéhány hete alatt, éppoly kiábrándult mindenki — még maguk az angolok is — abból a hitből, hogy csak az angol hajóhad lehet győzedelmeskedő, csak a szigetlakó brit a született, az utólérhetetlen, a bátor tengerész. Anglia közvéleményét az eddigi tengeri események annyira kijózanították, hogy a nép haragja már fenyegetően fordul.

Megbukott az angol flotta-vezetőség.

Rotterdamból jelentik ugyanis a következőket: Londonban minden pillanathban várják Churchill tengerészeti miniszter lemondását. A közvélemény erőlyesen követeli Troubridge földközi parancsnok, még inkább azonban Jellicoe admirálisnak, az észak-tengeri flotta parancsnokának vád alá helyezését tehetatlenségük miatt. Az angol munkáspárt legnagyobb organuma egyenesen az egész minisztérium vád alá helyezését követeli, mert a kormány megindította a népszerűtlen háborút, mely immár gyűlöletessé vált, tönkre tette a brit birodalom verhetetlenségének nimbusát és Angliában megszűnt ennek következtében a biztonság érzete. A legújabb megállapítás szerint az Aboukir, Hogue és Cressy elsüllyedésénél ezeröttszáz emberük pusztult el, számosan menekültek megsebesülve.

Az angol flotta legyőzhetetlenségébe vetett hitnek különben nem volt igazi alapja. Anglia nem győzte eleget hangoztatni, hogy tengeren verhetetlen, a többi hatalmak pedig elhitték ezt, sőt elhitte végül maga Anglia is. Az angol flotta története tulajdonképpen VIII. Henrik és Erzsébet idejében, a tizenhatodik században kezdődik. Tízennégy hadihajója volt az akkori Angliának és a tizenhatodik században ezzel éppoly legnagyobb hatalmasága volt a tengernek, mint ma, majdnem ezer kisebb-nagyobb hajójával. Az angol admirálisok már ebben az időben is csak a hajók számára és nagyságára voltak tekintettel és megépítették a XVI. század Dreadnoughtját, a Great Harry nevű ezertonnás hadihajót, amely félelmetes hajóóriás volt — kikötőben, azonban hasznavehetetlen a nyílt tengeren, mert idomtalanúsága következtében mindig csak szél alá lehetett kormányozni. Ettől az időtől kezdve a mai napig szünet nélkül épültek új és újabb angol hadihajók, vitorlások, majd gőzösök, páncélosok, Dreadnoughtok és Hiperdreadnoughtok — és el kell ismerni azt is, hogy az angol hajóraj ma nemcsak sok, hanem jó, modern felzerelésű hajóból áll. Villámhárító, szellőztető szerkezet, pontos óra, desztilláló készülék, kitűnő páncélozás, jó élelem, a legénység számára elegendő kényelem; mindez megvan az angol hajókon, csak az igazi katonai szellem hiányzik. Sok hajója és jó hajója van a szigetországnak, azonban a sok és jó hajón gyenge elemekből került ki a legénység és nem elsőrangú a tisztikar sem.

Az angol haditengerészek admirálistól az utolsó közemberig ma is a trafaigári diadal ténnyében sütkéreznek és legyőzhetetlennek tartották magukat, mert egyszer egy Nelson volt az angol flotta parancsnoka. Ebben az álomban ringatta magát Beresford lord, a most miniszteri állásából is elkivánczó, de néhány nap előtt még önteltségtől duzzadó Churchill lord, Fisher admirális, Jellicoe admirális és a több-

biak valamennyien. Megfeledeztek arról, hogy ugyanazokat a tökéletes páncélhajókat — talán valamivel kisebb számban — megépítheti más hatalom is, amelynek módjában van a páncélosokra az angolokénál sokkal különb, elszántabb, józanabb, katonásabb szellemű tengerészeket küldeni. Ezt tette meg Németország.

És amíg Anglia admirálisai gunyos felsőbbbséggel néztek még most a háború első heteiben is a „föleseperegett” német flottát, az alatt kitűnt, hogy az angol tengeri uralomnak fölébe kerekedett a német tengeralatti hatalom és a német tengerészszellem. Egy páncélosatlan, oceánjáró gőzsből átalakított aknarakó hajó, a Königin Louise belerobant az angol flotta közepébe, elhatolt egészen a Tonza torkolatáig és telehíntette aknáival, a tenger mély veszedelmes szerzámával az angol partokat. Német tengerészek voltak, akik nem riadtak vissza a veszélyes vállalkozástól. Amint hogy német tengerészek voltak a U 9, a U 21 és a többi vakmerő tengeralattjáró hajón is. Angliának is vannak tengeralatti naszádjai, de ezek békén ringatóznak a Dreadnoughtok árnyában, vagy legfeljebb békés gyakorlatokon sülyednek el: ahol bátorság, kockáztatás, halálmegvetés kell, ott nem elég a tökéletes hajó, oda tökéletes ember is kell: és ezzel a kettővel csak Németország tudja levágni tengeralatti hadjárataival a tengerek megbukott urát, Angliát.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 257
Szerkesztőség (csak éjjel használható)	
működés)	— — — — — 151
Működőhivatal és hírdetés osztály	— — 151
Nyomda	— — — — — 151

A sebesült orosz zsidókatona ünnepe.

(Aradi császársereg volt Fürst Mór.)

Aradi Közlöny szerkesztőjétől.

Arad, szeptember 24.

Talán soha még oly hangon áhitatosan annyira nem énekeltek, mint most. Minden szív megmozgott, mindenki, mindenki hitetlen és hívő a maga nyelvén, a maga ritusával könyörgött és imádkozott: add, Istenem, hogy a mi fegyvereink győzzenek!

Néhány napja az ér megújítását ünnepelték a zsidó imaházban, s talán még soha nem telt meg annyira a gyülekezet helye, mint ebben az évben. Akik máskor, tavaly még, ünnepükön talán be sem zárták boltjaikat, akik tavaly még e napon ép úgy dolgoztak irászatuk mellett, mint máskor, most naphosszat imaköpenyükbe burkolva mondták el éneklő hangon a régi héber imákat, énekeltek a patinás, ódon zsoltárokat. S amikor az isten szolgálja, a rabbi a szószékre lépett, s remegő hangon mondta el beszédét az új özvivzről, amely századokra átformalja a földet, egy szem sem maradt szárazon s a gallérián ülő nők sirását erős férfiak felesukló zokogása nyomta el.

Az áhitattal eltöltött imaházban, valahol a hátsó sorokban egy idegen állt. Szakállas, fiatal férfi, az imaköpeny még a fejét is betakarja, senki nálánál meghatottabban nem énekel az imát, kulturális hangjai betöltik az oszlopos termet. A legőszintebben, a legigazabban talán ő imádkozik: Fürst Mór, varsói szabó, akit a sors szeszélye vetett ide Aradra.

Fürst — már irtunk róla — valamelyik orosz gyalogezred bakája volt, a tomanovoi ütközetben tüdeje csucsát furta keresztül egy golyó, a mi szanitéceink szedték fel, hadifogságba került s Aradra hozták. A kórházban ápolták őt, mint annyi más súlyosan sérült szerbet, orosz, ugyanazzal a gyöngédséggel, lelkiismeretességgel, mint a mi fiainkat. A sebesült sulyos volt, életéről lemondtak, de erős szervezete legyűrte a halálos veszedelmet. Majse Fürst — ahogy otthon nevezték — lassan-lassan felgyógyult s mint tolmács tette magát hasznossá a kórházban. A varsói szabó tud németül — ha zsargonban is — s így közvetíti a beszélgetést az orvosok, ápolónők s a sebesült oroszok közt.

Fürst Mór, a hadifogoly, csakhamar az egész kórház kedvence lett. Eltréfálkozott mindenki, szívesen beszélt a legendás, fehér Oroszországról, az övéiről, otthonáról. Elhalmozták őt kedveskedéssel, apró ajándékkal s a hadifogoly lassankint jobban érezte magát itt, mint otthon. Már ki is jelentette a kórházban:

— Ha vége lesz a háborúnak, én Aradon maradok. Itt jó. Majd nyitok egy kis krájlérájt!

Sőt már messzemenő tervei is voltak s nevetve, tréfálkozva kérdezte az önkéntes ápolónőktől, az aradi urileányoktól:

— „Szép leány“ hozzám jönne feleségül? Monnyi pénze van?

Az ünnepek előtt megjelent Zimmermann Károly dr. kórházi igazgató-főorvosnál Cseh aradi kereskedő s megkérte, hogy a zsidó újév két napjára engedje hozzá a hadifogoly orosz zsidó katonát. Miután a kereskedő garanciát vállalt, hogy Fürst Mór nem fog megszökni, a humanus főorvos meg is adta az engedélyt s így a hadifogoly ünnepe szabadon töltötte s hite szerint áhitatoskodott.

— Oh, itt Aradon nagyon jó — mondta ma munkatársunknak — vagy legalább is eddig nagyon jó volt. Mert ma — tette hozzá szomoruban — már be kell menni a várba s ott nem tudom hogy lesz. Huszonkét évig soha nem voltam várban és most itt Aradon kell oda mennem! Na de majd a jó Isten megsegít. Én mindig tudtam, mert otthon is mondták, hogy a magyarok és a németek jó emberek s én nem is féltem. Az ünnepnapon „Cze“ urnál nagyon jó volt s imádkozhattam is a templomban. Nem tudom, hogy hosszunapon majd hogy lesz. Vajon kiengednek a várból imádkozni? De hát ha nem is engednek ki, majd imádkozhatom bent, a jó embert meghallgatja az

Isten. Csak tudnám, hogy meddig leszek fogoly! Én különben szeretnék itt maradni akkor is, ha vége lesz a háborúnak. Csak hogy akkor majd kieserélik a foglyokat s azt hiszem, nekem is vissza kell majd mennem, követelni fognak, mert még hét napig kell szolgálnom...

Aztán elkezdte bent a kórteremben összesomagolni a holmiját, készül a szomoru utra, be a várba... Köröskörül jóképű, izmos szőke orosz fiuk fekszenek s hangos szóval kérdezősködnek nála. A terem többi ágyában a Timok divízió sebesültjei. Az oroszokat azonban könnyű megismerni: mindegyiknek ágya felett egy kis piros-fehér-zöld lobogó van kitűzve...

Bardolff Károly dr. dandárnak kitüntetése.

— Tábornokok hőstettei. — Megmentett hadosztályok. —

Fővárosi tudósítónktól.

Budapest, szeptember 24.

A főhadiszállásról írja egy esti újság tudósítója a következőket:

A hősök és hőstettek sorozata folytatódik. Kitűnik belőle, hogy ezer meg ezer kicsi részlet és ezer meg ezer egyéni elhatározás összefoglalása a háború.

Kezdjük a sort a legismertebb nevű brigádrossal Bardolff Károly dr. vezérkari ezredessel, aki nemrégén még az elhunyt Ferenc Ferdinánd trónörökös katonai irodájának főnöke volt. A komarov-tysowcei győzelmes csata előkészítésének ideje alatt történt, hogy azt a hadosztályt, amelyhez Bardolff ezredes dandárja is tartozott, augusztus 28-án hajnali pirkadás előtt, tulerős ellenség pihenés közben meglepte és széjjelszórta. A divizionárius már le is mondott arról, hogy a hadosztállyal résztvehessen a komarovi döntésben, ami annál nagyobb baj volt, mert az ellenség amúgy is tulnyomó erővel operált. Mégis két nap múlva a divízió újból teljes harc készségben együtt volt, elment és 31-én nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a csatát Komarovnál megnyertük. Ez a nagy eredmény legnagyobb részét Bardolff ezredes fáradhatatlan buzgólkodásának köszönhető. Két nap és két éjjel talpon volt, mindenről gondoskodott, összegyűjtötte a hadosztályt, megmentette a trént, gondoskodott az élemezésről és bátorságot öntött az erősen megviselt csapatba. Neki köszönhető az is, hogy újból birtokába jutottunk a stratégiailag fontos Januwka helységnek, amelyet az oroszoknak kevéssel előbb sikerült elfoglalniok. Bardolff kivont karddal lóháton ment ostromló serege élén s az orosz meghátrált a heves roham elől. A király — mint az Aradi Közlöny megírta — ki fogja tüntetni Bardolff drt.

Nagyon snájdigul viselkedett az augusztus 23., 25., 26. és 27-iki polechniai harcokban rényi Scharitzer György vezérőrnagy-dandárparancsnok, Jenő főherceg egykori főudvarmestere. Önálló feladattal megbízott csoportja olyan exponált helyzetbe került, hogy szinte lehetetlen volt magát tartani. Személyes beavatkozásával mégis sikerült csoportját helyben tartani, sőt később előrevinni. A hivatalos lap mai száma már közli, hogy a király a Lipót-rend nagykeresztjét adományozta neki.

Érdekes Kralicek Rudolf altábornagy hadosztályparancsnok esete is. A gyaloghadosztály augusztus 26-án Skwarzawa környékén kétszeres ellenséges erővel harcban állott. A harcba be kellett volna avatkoznia egy szomszédos oszlopnak is, ezt azonban utközben föltartóztatták és Kralicek hadosztálya magára maradt. A helyzet rendkívül kritikus volt, az altábornagy

mégis elhatározta, hogy legalább a sötétség beálltáig ellenáll. A harc későbbi során azonban egy üteg, amely minden tisztjét és altisztjeinek legnagyobb részét elvesztette, meghátrált és magával rántott néhány szomszédos csapatot is. Félt volt, hogy a példát mások is követik, amiért Kralicek szűkebb törzskarával előrelétegette tüzvonalig és puskagolyózáporban százzámra robbanó shrapneltűzben lóhátról tüzes beszédben lelkesítette embereit. A halás nem is maradt el. A hadosztály helyén maradt és csak éjszaka vonult el.

A hősi önfeláldozás ragyogó példája Mayer-Nessler Pál lovassági főhadnagy. Már augusztus 16-án megmutatta, hogy helyén van a szíve. A Nis-Gorodok felé előrenyomuló lovasoszlop előjárórének parancsnoka volt. A patrul erős ellenséges csapat megtámadta, mire a patrul leszállt a lóról és tüzharcot kezdett. Az ellenség a kis jóról elől kénytelen volt visszavonulni. Tíz nappal utóbb, augusztus 26-án délután hat óra tájban azt a parancsot kapta a főhadnagy, hogy a Rohaty közelében levő Zaluze község vasúti hidját torlaszolja el és szállja meg. A vasúti forgalmat akkor már beszüntették és így az intézkedésnek az ellenséges csapatok megakadályozása volt a célja. Mayer-Nessler nagy, megrakott kocsikat és súlyos fatömböket állított a sínekre. Másnap fölváltották a főhadnagy szakaszát, maga a főhadnagy azonban még este kilenc órakor, két órával a fölváltás után is ott tartózkodott. Ebben az időben a látóhatáron csapat szállító vonat tűnt föl, amelyet — hogyan, hogy nem, azt a vizsgálat fogja megállapítani, — a forgalom beszüntetése dacára is utnak eresztettek. A főhadnagy a sínek közé állt és integetéseivel, kiáltozásával sikerült is a vonatot néhány lépéssel az eltorlaszolt hid előtt megállásra bírnia. Ezer meg ezer életet mentett meg hősiességével.

Augusztus 29-én Babuchowból öttagú földerítő-lovasjáratot vezetett Luczynce-Saranki-gorne felé. Néhány kilométerrel Luczynce előtt rálőttek a patrulra, a közeli kukoricásban elrejtőzött ellenség tűz alá fogta. Az egyik lovas alól ki is lőtték a lovat, mire a főhadnagy a többieket visszaküldte, maga azonban ott maradt és azon igyekezett, hogy ló nélkül maradt emberét nyeregbe emelje. Eközben golyó érte és a hős lerogyott lováról.

Kade Adolf a 35. landwehr-oszred hadnagya, az utolsó a mai sorozatban. A rzepniowi harcok során szakaszával erdőben találkozott az ellenséggel. Szuronyharc kezdődött, s a hadnagy csakhamar négy súlyos sebből vérzett.

ennek ellenére is tovább harcolt, azonban elzelle az emberiség sorsát vezető szerepet és vissza is vetette az ellenséget. A csata után a nagy vérvesztésből félig eszméletlenül került a kórházba.

Hogy dolgozik az orosz pénz Romániában.

(Perfid támadás Károly román király ellen.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 24.

Néhány nap óta Aradon tartózkodik az a romániai politikai személyiség, aki tagja volt a legutóbbi román kormánynak és azért lépett ki onnét, mert a háborúra való tekintettel koalíciós kabinetet alakítottak, ő pedig nem vezére egyetlen pártnak se és így ott kellett hagynia a miniszteri széket. Ez a bukaresti politikus rendkívül érdekes tényeket mondott el aradi intimusai körében arról: hogyan dolgozik az orosz rubel Romániában és a cári diplomatái milyen aljas módon, milyen becsutelen eszközökkel uszítgatják ellenünk a román közvéleményt.

— Azt mindenki tudja, — mondta ez a politikus — hogy a hivatalos Románia a hármasszövetség mellett érez, mert meg van róla győződve Románia minden felelős tényezője, hogy a román nép csak a hármasszövetség őszinte barátságának segélyével fejlődhetik szabadon.

Ezt nemcsak a politikai pártok és a hadsereg vezetői tudták és érezték, hanem átértették ez álláspont nagy jelentőségét a legtekintélyesebb lapok is és az Adeverul, Viitorul, Diminiaca a hármasszövetség barátsága mellett agitáltak. A háboru azonban több lapot a leggyorsabb pálfordulásra készítette. Az Adeverul, amelynek főszerkesztője Mille Constantin képviselő személy szerint is a legélesebben exponálta magát a hármasszövetség mellett, most minden átmenet nélkül a legdurvább ellenzője lett a Németországgal és Ausztria-Magyarországgal való együttműködésnek. A brutális támadásokat és a vastag hazugságokat mérték nélkül eresztette az Adeverul. Néhány nappal ezelőtt

nyílt levelet intézett Károly román királyhoz, s arra ösztökélte az ősz uralkodót — a kinek a mai Románia ugyyszólván miniszterét köszönheti, — hogy gyorsan hagyja el az országot, vagy ha ezt nem akarja megtenni, vonuljon kolostorba addig, míg Romániában a háboru lezajlik.

Az Adeverul ugyanis arra uszítja Romániát, hogy támadja meg Magyarországot, de mivel ennek az ürült tervnek legerősebb ellenzője Károly király, el kell őt távolítani az utcáról. Ez a lap legutóbb például arra buzdította a román népet, hogy azt, aki Romániában németül beszél, lincseljék meg. (Károly király tudvalevőleg a német uralkodó családból, a Hohenzollern familiából származik.) De az a legérdekesebb, hogy ugyanez az újság, amikor Károly királynak akár egy picit náthája van is, a leghízelgőbb módon könyörög az öreg uralkodó egészségéért. Amikor néhány nappal ezelőtt meghült a király, az Adeverul ilyen hangon írt róla:

„Csak a mi Istenünk megóvná jó királyunkat a komoly vesztéstől; csak az az orvosi tudomány megakadályozhatná a hűlés tova terjedését és a tüdőgyulladás, amelynek lehetőségéről tegnap hallottunk, elkerülné a mi uralkodónk betegágyát. Országunk sorsa, né-

peink sorsa függ most attól, hogy királyunk szervezete leküzd-e a bajt.”

— Azon a napon, amikor aztán az Adeverulban az a buta támadó cikk, amely Károlyt kolostorba akarta internáltatni, megjelent, Mille főszerkesztőtől megkérdezték barátai: hogyan követhetett el ilyen nagyfokú izléstelenséget? Azt mondták neki, hogy könnyen kiközösítheti magát a román főváros társalmából. Mille erre kijelentette:

— Nekem a néphangulat szerint kell innom, mert különben elsöpörnek az utcáról!

Az a tény azonban, hogy az Adeverul és a Diminiaca politikai tudósítói naphosszat az orosz követ palotájában tartózkodnak, mindent megmagyaráz. Az is érdekes, hogy az Adeverul eddig két szabadelvű politikai szervezet tartotta fenn. De hat hét óta anyagilag függetleníteni tudta magát a két liberális csoporttól.

Kötöttü aradi urak kezében.

(A professzor ur szivarjai.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 24.

Öt kötöttü, öt lándzsa, amely az ellenség szívet járja át, énekli Kis József. A lándzsa férfi kezébe való, a kötöttü pedig az asszonyéba. Háboruban azonban mindenki hős, még az is, aki csak egy szemnyi pamutot vesz a kötöttüjére, hogy forróbbá tegye annak a katonának a vérért, aki a minket eltiporni akaró ellenségünket támadja. A kötöttü és a lándzsa egyformán járja át a gonosz sziveket és nincs aki észrevenné, hogy puha női kéz forgatja-e a kötöttüt vagy kemény férfi kar tasztja-e a lándzsát a muszka testébe. Megfordítva is áll a tétel. Hősnő az az asszony, aki elmegy a harmezőre, hogy ott akár egy ember homlokáról törölje le a halálos verítéket, férfi az a férfi, aki nem mehet ugyan a háboruba, de itthon segít a harcban állók sorsának javításán, az itthonmaradottak, a sebesültek helyzetének elvisselésén. Háboru van és mindenki azon a helyen állja meg a sarat, ahová a sors rendelte. Öt kötöttüvel is lehet ellenséges sziveket átszurni, lehet az ellenséget harcoképtelenné tenni.

Férfi kezében is hasznossá válik a kötöttü. Csak legyen férfi, aki elég elszánt arra, hogy szakítva minden előítélettel, magára merje venni a sok üres idejű emberek gunyját és kössön hősapkát ármelegítő és bokavédőt. Érés elhatározás kell hozzá, hogy meglett emberek a lenézett asszonyi munkával peccosuljenek, de ugylátszik a háboru a lehetetlenségeket is valóra váltja.

Tessék estefelé végig sétálni a korzón és egy pillantást vetni a központi kávéház egyik Andrassy-téri ablakába. Az aradi uritársaság fiatalságát méltóztatik ott találni, amint öt kötöttüvel a kezében hősapkát, ármelegítő és bokavédőt köt. Nem csak azt oselekszik nemeseen, hogy hadban álló vitézeink testi épségéről gondoskodik, hanem azt is helyesen teszi, hogy a kávéház ablakába ülnek és a világ szemelattára bizonyítják be, hogy mindenki azon a helyen, ahová a sors állította, teljesítheti kötelességét. Az itthon maradottak kössenek. Kössenek hősapkát és kössék be a háboru ütötte sebeket. Azokat, amelyeket a golyó a katonán és őrajta keresztül az itthon maradott családokon üt.

Első őszi délután. Az utcák elhagyottak, üresek. Akinek dolga van, az siet, sétáló pedig nem akad. A katona kórházakból felkötött karu katonák jönnek ki a szép aradi főútra, hogy sorsukon, az emberi sokaságba vegyülve, enyhítsenek. Ma rossz napjuk van az utcán. A

polgárok részvétlenül mennek el mellettünk és a katonák kisebb csoportokba vegyülve az utca sarkokon beszélgetnek. Két felkötött karu, intelligens arcu, kopott ruhájú katona az első ellenére is sétál. Nem csatlakozik a többihez. A külsejükön meglátszik, hogy elég a maguk baja és beszélgetésbe mélyedve nem igen törődnek másokkal és a körülöttük történő dolgokkal. Németül beszélgetnek. Intelligens ur emberek, az egyik önkéntes őrmester, a másik tartalékos zászlós. A ruházatuk viharvert, kopott, semmivel sem jobb állapotban, mint a golyótűpött baka ruhája.

Szembe jön velük egy általánosan ismert aradi ur. Nyugalmazott professzor, nemzeti ünnepek egykori szónoka. Soviniszta magyar, aki talán meggyőződésből nem beszél németül. Mikor a két sétálgató katonához ér, a zsebébe nyúl. Szivarokat vesz ki és megkínálja a sebesült kadedot és az önkéntest. Azok egy pillanatra meglepetve nézik az előttük ismeretlen úreg urat.

— Köszönjük — mondják németül — nem kérünk, mert van szivarunk.

A professzor nem érti, mit mondanak. De látszik rajta, hogy fáj neki a visszautasítás. Ezt észreveszik a katonák is. Körülnéznek és megpillantják a sarkon beszélgető katonákat, megkérik a jószívű adakozót, hogy adja szivarjait szegényebb bajtársaiknak.

— Azok is kapnak — mondja a tanár ur. — Jut nekik is, mert én most lemondtam a dohányzásról, de megveszem mindennap a tizenöt darab szivart — ennyit szittam a háboru előtt naponta — és szétosztom a sebesült vitézek közt.

Egy ur lefordítja németre a professzor szavait. A két intelligens katona szalutál:

— Uram, adjon egy-egy szivart — szólnak — eltesszük emlékül!

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Parsifal. (Szenzációs irodalmi újdonság az Urániában.) Egy grandiozus mesterművet mutatott be tegnap a színház: Wagnernek a nagy zeneköltőnek utolsó művét, a Parsifalt. Az az óriási érdeklődés, mely a legnagyobb szeretettel fordul azok felé a filmek felé, melyek, mint a tegnapi film is, egy-egy gyönyörű felvételben a művelt világ rémeit tárják fel előttünk és amelyek úgy rendezésük, mint kivitelük tekintetében elsőrangú mesterművek a maguk nemében. Ahitatos esemény, figyelve ált a nézőteret teljesen megtöltött közönség, a zenekarból gyönyörű Wagner-melodíák hangzottak fel, miközben a vásznon a nagy költő remekműve pergett le a nézők előtt. Vonzó esslekmény, melynek minden egyes jelenete mestermunka, gyönyörű kivitel és ötletes, kiváló rendezés egybehalmozva a drámában.

* Kizárólagos harctéri felvételek az Apollóban. Immár három napon át mutatja be zsúfolt nézőtér előtt az Apolló-színház eredeti s kizárólagossági joggal védett klasszikus harctéri felvételeit. Az a körülmény, hogy a közönség a harmadik napon is mindon talp alattnyi helyet megtöltött a nézőtérben s az érdeklődés nemhogy alábbhagyna, hanem inkább fokozódik, feltétlenül azt igazolja, hogy az Apolló színház valóban történelmi nevezetességű, érdekes képeket mutat be. Berlin, Bécs és Budapest legelőkelőbb moziszínházainak műsorán szerepelnek ezek az egyedül kiváló helyszíni felvételek s az aradi közönség csak örömmel fogadhatja, hogy az Apolló-színházban a kinematográfia örökbecsű munkájából ismerheti meg a harctér izgalmay eseményeit. Pénteken még ez a műsor kerül vetítésre a szombaton már a sorozat második folytatásában gyönyörködhetik az Apolló-színház publikuma. A pénteki előadások sikere is biztosítva van a rengeteg nagyszámú előjegyzésekkel.

* Schylock, a krakkói bankár“ közkívánatra legközelebb az Urániában.

Két seregünk egyesülve nyomul elő Szerbiában.

Kivertük a szerbeket legerősebb pozíciójukból. — Lángokban álló város. —

A magyar kormány a Szerémség lakóiért.

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest, szeptember 24.

Szerbiában haderőink a legnagyobb kitarással küzdenek a sikerért s már eddig is igen fontos szerb hadállásokat vívtak ki. Hogy melyek ezek a hadállások, azt egy hivatalos kommuniké a következőképen részletezi:

A balkán hadszíntérről most érkezett híradásokból megállapítható, hogy a Krupanjtól nyugatra fekvő (Jagodnya—Biljek—Orni vrh) összes uralkodó magaslatok, amelyek birtokáért napokon át elkeseredett harc folyt, immár birtokunkban vannak és hogy itt a szerbek ellenállása megtörtént. Az ország jellegénél fogva senkit sem lephet meg, hogy balkán haderőink zömének ezen harcaink között egyes szerb, vagy mosenegrói bandáknak sikerülhetett olyan területekre előrenyomulniok, ahol csupán csekély számú csend-

őrség és a biztonság szempontjából elengedhetetlenül szükséges védőrség maradt vissza.

Napokon át — mint a jelentés mondja — elkeseredett harcok voltak ezekért a magaslatokért. Ezekben a harcokban sebesült meg György herceg is, mert hiszen a hivatalos szerb jelentésből olvashatjuk, hogy a herceget sebesülés után a közeli Krupanjba vitték. A harcok, melyekben ágyukat is zsákmányoltunk, a mi győzelmünkkel végződtek és a további előnyomulás szempontjából oly fontos magaslatok most már birtokunkban van, sőt seregeink, mint az alábbi hiteles forrásból eredő tudósítás elmondja, két csapatunk a Száván és a Drinán átkeltek, egyesültek és kiverték a szerbeket egyik legerősebb pozíciójukból V.-ből, amely most már lángokban is áll.

Egyesült hadaink diadalmas offenzívája.

Budapest. (Táviroda, cenzurálva.) A Südslawische Korrespondenz egyik tisztüktől, aki Szerbiában van a csapatoknál, hely és dátum nélkül a következő értesítést közli:

— Kedden átkeltünk a Drinán. L.-ből kiűztük a szerbeket s ott vacsoráztunk égő házak fényénél, melyekből löttek ránk. Reggel elindulva két napig elmentállás nélkül előnyomultunk Szerbiában. Csordákat hajtottunk előttünk, attól tartva, hogy a szerbek bombákat helyeztek a földbe, az óvintézkedés azonban felesleges volt. A szerbek V.-nél elsáncolták magukat, tüzéségünk, majd szuronyaink azonban kiűzték őket és pánikszerűen menekültek. V. jórészt lángokban áll. Közben második csapatunk K.-nál erősen harcolt a szerbekkel, akiket György herceg vezetett. Szerbeknek egész 5. ezrede megsemmisült, György herceget rohannál majdnem elfogtuk. Két csapatunk azután egyesülve előnyomult. Ma hatodik napja vagyunk Szerbiában, a szerbeket kergetjük, sokakat elfogtuk. A foglyok számalmas állapotban vannak, elmondják, hogy semmit sem kapnak enni. Hangulatunk lelkes, eddig kevés veszteségünk volt, csapataink egészsége kitűnő.

Sebesültek ezrei Nisben.

Bzófia. (Cenzurálva.) A „Dnevník“ jelenti hiválón megbi. ható forrásból: Az osztrák-magyar hadsereg megújult offenzívája óriási veszteségeket okozott a szerb hadseregnek. Nisben már napok óta hosszú sebesültszállító vonatok érkeznek. A sebesültek igen rossz állapotban vannak. A szerb egészségügyi szolgálat igen hiányos, úgy, hogy az uton sokan elpusztulnak. Megtörténik az is, hogy a harotéren megsebesült katonák együtt érkeznek a kolerában megbetegedettekkel. A Dnevník jelentése szerint 18-án háromino waggon kizárólag súlyos sebesült érkezett Nisbe, ahol már a sebesülteket el sem tudják helyezni. (N. T. H)

Nevetik a Szerémség lakói a szerbek kudarcát.

Ruma. (Cenzurálva.) Győzelmesen halad előre seregünk Szerbiában. A Szerémség lakói ma már nevetve beszélnek a szerbek szégyenletes, kudarcos végződött kirándulásáról, amely vesztüket okozta Horvátországban. Mitrovica s Klenák között Jarakon, továbbá Batajnicán, Opázuán s Ujpázuán nyoma sincs már a visszavert szerbek kirándulásának.

A lakosság visszatért falvaiba s büszkeséggel szemléli, hogy csapataink mily biztonsággal adják vissza a vizitet a szerb szomszédnak. Egyébként a szerbek itt időzésének alig van látható nyoma. Csupán az ópázuai állomáson látható a shrapnellövedékek nyoma, a vasuti távirát törték össze a szerbek. Batajnicán raboltak ki néhány házat és Ujpázuán éggett le egy-két ház-

Batajnicán tul gyakoriak a lőárkok. Apró földtúrások, amelyeket a gránátok vájtak. Itt török bombákat is találtak, amelyeket a balkán-háboruban zsákmányoltak a szerbek.

Franzenthalban szerb komitációs maratócok elhajtották a békés és hazafias németek marháit és több tuszt vittek magukkal a nemzetközi jog ellenére. Egyébként megállapítható, hogy nem a szerb katonaság garázdálkodott, hanem a komitácik ott, ahol a reguláris hadsereg nem ellenőrizhette őket.

Ennek oka főként az, hogy a vidék lakossága nagyobb részt szerb. Általában azt beszélük úgy szerb hadifoglyainak, miőt a vidék lakói, hogy a szerbok is respoktálják a hadifoglyokkal szemben a nemzetközi jogot. Jól bűnnak a mióinkkel, főként a tisztökkel.

Ez után meg fogjuk látni a szerb komitácik hozzájárulóját a szerb hadifoglyokhoz.

esett. A komitácik azonban kegyetlenek és maratócok.

Tele van a Duna szerb halottakkal.

Debrecen. (Cenzurálva.) Egy Orsováról érkezett utas tegnap elmondotta, hogy a Timok hadosztály katonáinak holttestével tele van a Duna medre. A szerb katonák hullái így jutnak el Oroszországba, ahová mindig vágyva vágytak. A merész szerbeket, akik életükkel fizették meg hadvesztőségük elbizakodott terveit, tudvalevőleg két héttel ezelőtt csapataink beszorították a Szávába. A holttestek a Szávából a Dunába kerültek, amely a hullákat most lassan hömpölygeti a Fekete-tenger felé. (M. T. I.)

Kárpótolják a Szerémség lakosságát.

Zágráb. (Cenzurálva.) Skerlec Iván báró horvát bán tegnap óta Budapesten tartózkodik és itt tanácskozást folytat a kormány tagjaival. E tanácskozásokra vonatkozóan Zágrábból a következőket jelentik:

A szerbok szerémségi betörése egyes helyeken meglehetősen tekintélyes kárt okozott a polgári lakosságnak. A betörés visszaverése után Hideghéthy főispán, aki a háboru tartamára a Szerémség kormánybiztos, automobilon szemleutrá indult és bejárta a határmenti községeket és városokat és minden szükséges intézkedéseket meg tett, hogy a közigazgatást ismét a rendes mederbe terelje és a normális helyzetet helyreállítsa. Igyekezete sikerrel is járt és az immár zavartalanul működő közigazgatási hatóságoknak első feladata, az ingókban és ingatlanokban okozott kár megállapítása volt. E kárösszeget teljes egészében meg fogják téríteni és a bán utazásának legfontosabb célja a kártérítés módja és a szükséges fedezet megállapítása.

Epen ezért a bán mostani utját a horvát sajtó is méltalja és annak fontosságát kiemeli. Az „Agramer Tagblatt“ nagy bizalommal van a bán utazásának eredménye iránt s azt írja, hogy Skerlec bán higgadt, megfontolt eszelekedeteivel súlyos válságból mentette ki annak idején Horvátországot és a háboru tartama alatt is exponált méltóságában, rendületlenül helyt állott és intézkedéseivel minden tekintetben megnyerte a horvát nép teljes bizalmát. Mostani nagyfontosságú utazásának eredménye a köz- és magánérdek kívánságait bizonyára ki fogja elégíteni. A többi horvát lapok hasonlóan írják, s kiemelik, hogy horvátországban a közvetlenül érdekelték nagy bizalommal várják a tárgyalások eredményét.

Pénzadományok az aradi vöröskeresztnek. Az aradi társadalom nemes szívű áldozatkészségéről tessék tanuságot azok a pénzadományok is, amelyeket az aradi vöröskereszt részére veit át Vásárhelyi Janka elnök. Az újabb adományok a következők: Aradmegyei Takarékos 500 kor., Aradi gyermek felruházó egyesület 500 kor., özv. Takácsy Sándorné (másodszor) 200 kor., Ring Géza 100 kor., Jelinek és Schlésinger 50 kor., Steiner Jakabné 50 kor., Koltzander Ign'c 50 kor., Vojtek és Weiss 50 kor., S. L.-né ékszeréért Máriaradna 84 kor., gróf Porcia Lajosné 50 kor., Aradi palamb kedvelők köre 80 kor., Tnomka Pál 30 kor., Pálffy Szilárd és neje 20 kor., Pollák Vilmosné 20 kor., Klein Áron 20 kor., Fülöp Lajosné 20 kor., Spitzer Ignác őrmester 10 kor., Hefner Samuel 10 kor., Steinitzer Lujza 10 kor., özv. Helvey Jenőné Tóvisgyháza 10 kor., Deutsch Testvérek személyzeti korszoru megváltás 10 kor., Samuel Arnold és neje korszoru megváltás 10 kor., Apolló színház 100 kor., 33-as ezred 1 század perselygyűjtése 3620 kor.

Folyamatban a német-francia küzdelem.

(Németek támadják már a francia jobbszárnyat. — Német lovas járőr Páris előtt. — Telve betegekkel a francia főváros.)

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin, szeptember 24.

Az Aisne melletti nagy harc még nem ért véget, az eddig kiadott német hivatalos jelentések azonban lehetővé teszik a nagy ütközet feletti áttekintést. Szeptember 13-án közölték, hogy az operációk újabb ütközethez vezettek, amely kedvezően áll. Másnap arról értesültünk, hogy a jobbszárnyon nehéz, eddig még eldöntetlen küzdelem folyik. A franciák áttörési kísérletét diadalmasan visszautasították. Szeptember 15-én megtudtuk, hogy az ütközet egész Verdunig terjedt ki. A roppant harc vonal egyes helyén a német fegyverek részleges sikerét lehetett megállapítani. Szeptember 15-éről 16-ára virradó éjszaka s 16-án a németek visszautasították a franciáknak a harc vonal egyes részein megkísérelt támadását. A szeptember 17-ről keltezett német hivatalos jelentés megállapította, hogy az ellentél ellenálló erők kezd megölni. „A franciáknak egy nagy bravúrral végrehajtott áttörési kísérlete a német jobbszárny ellen csapataink minden különös erőlködése nélkül önmagától összeomlott”. Egyidejűleg jött a jelentés, hogy a németek offenzívába mentek át. „A német hadsereg közepe lassan, de biztosan tört hódít. A németek egyes ellentámadása sikeres volt.” E jelentés kiegészítésül érkezett a hír a Noyon melletti német győzelemről, ahol a 13. és 4. francia hadtest s egy másik divízió nagy része döntő vereséget szenvedtek s számtalan üteg került német kézre. Az angol-francia offenzíva újrafelvételét a németek sikeresen megüsitették, amiről tanuságot tesz a szeptember 18-iki jelentés: „Ellenséges támadások a harc tér különböző pontján véresen összeomlottak.” A németek sikeres ellentámadásokat intéznek, így rohammal foglalják el Reims mellett Chateau Bismont-t, ahol 2500 foglyot ejtenek, „de a nyílt csatákon is számos foglyot ejtettünk s ágyut zsákmányoltunk, amelyeknek száma még nem tekinthető át.” Szeptember 19-én már azt jelenthette a német hadvezetőség, hogy az egész harc vonalon védekezésre szorítottak az angol-francia csapatok. Szeptember 20-án éjjel jött a jelentés, hogy a francia angol seregek elleni támadásban előrehaladás történt. Ez annál örvendetesebb volt, mert ép előtte való nap jelentette ki a német hadvezetőség, hogy a támadás az erős s sok helyütt több vonalban egymás mögött megerősített ellenséges állások ellen csak lassan haladhat előre.

Ha egymással összefüggően tekintjük a német hivatalos jelentéseket, kiderül, hogy az Aisne melletti, vagy ahogy másképp nevezhetjük, az Oise és Maas közötti ütközet a legbiztosabban alakul ki.

Német támadás a francia front ellen.

Magyar Táviróda jelenti Berlinből:

A franciákkal folyik a harc. A német állások sziklaszilárdak. Verdun-Belfort között mi támadunk a francia front áttörésére.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Berlinből:

A nagyvezérkar közlése szerint a nagy főhadiszállás szeptember huszonharmadikán este a következő jelentést küldte:

— A német nyugati hadsereg jobbszárnyán Oiseon túl a harc áll. A franciák átkarolási kísérletei teljesen sikertelenek voltak.

Keletre az argonnei erdőkhöz ma semmiféle harc nem volt. Az Argonnektól keletre Varrenest a nap folyamán bevettük. A támadás itt tovább halad.

A Verduntól délre levő záróerdők ellen támadólag fellépő hadcsa-

pataink győzelmesen visszaverték a Verduntól a Maason át, valamint a Toul irányából történt ellentámadásokat.

Foglyokat ejtettünk, azonkívül sok gépfegyvert és ágyut zsákmányoltunk.

A nehéz tüzérség látható eredménnyel támadta meg Troyon-t, Les-Paroches-t, Camp des Ronaisne-t és a lyonvillei záróerődöket.

Francia-Lotharingiában és az elzászi határon egyes helyeken a francia előcsapatokat visszavertük.

Valóságos döntés még sehol nem történt.

Belgiumból és a keleti harc térről újabb hír nincs.

Mozsárral lőtték a reimsi templomot.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Berlinből: A Wolff-ügynökség jelenti a nagy főhadiszállásról tegnapi kelettel:

A Reimsnél harcoló csapatok főparancsnoka ma a következőket jelenti a legfelsőbb hadvezetőségnek:

Mint utóbb megállapítást nyert, a reimsi székesegyházra egy mozsrágyulóvetet is kellett intéznünk. A 10. hadtest jelentése szerint ez azért volt szükséges, mert a tábori tüzérség tüzeleése nem volt képes a székesegyház toronyában levő, tisztán felismerhető ellenséges megfigyelő állomást ollávolítani.

Német dragonyosok Páris előtt.

Berlin: Párisi lapok riadtan írnak arról a merész hadicseinyről, amelyet német dragonyosok követtek el. Egy előrsi szolgálatot teljesítő dragonyos szakasz — írják — Fontainebleau, Campiégnon és Soissonon keresztül vonulva, baj nélkül visszatért a német sereg elővédjéhez, miután egész Páris határait megközelítették. A községekben, ahol a német dragonyosok megfordultak, általában angoloknak tartották őket. Meulan városkában maga a polgármester üdvözölte a bevonuló dragonyosokat, akik nem jöttek zavarba, sőt egyikük, aki véletlenül tudott angolul, angol nyelven megköszönte a Párishoz közel eső város polgárainak a szívélyes fogadtatását. Francia lovasok napokig keresték a dragonyosokat, amíg végre a fontainebleaui erdőben rájuk bukkantak. A dragonyosok hadbabocsátkoztak és két sebesültet veszítve sikerrel visszafordultak és elérték seregeiket. Meulan alig van 60 kilométernyire a francia fővárostól, a fontainebleaui erdő szintén ilyen közelségben van.

Egész Páris egy kórház.

London. (Rotterdam á.) A Daily Chronicle haditudósítója, aki a francia főhadiszálláson tartózkodik, azt jelenti lapjának, hogy egész Páris egy kórház. Teménstelen sebesültet szállítanak folyton Párisba. Az elmúlt héten csak az orleáni pályaudvaron 17.000 sebesült érkezett meg. Nemesak az összes nyilvános állandó kórházak, hanem a Vöröskereszt által felállított szükségkórházak is már tömve vannak sebesültekkel. A magánházakban is vannak sebesültek elhelyezve. Erre a hírre vonatkozólag Rotterdamból azt jelentik, hogy a franciák céltudatosan szállítják a rettenetes nagyszámu sebesültet Párisba, ahol léptenyomon a kitűzött Vöröskeresztes zászlót látni. Ezt azért teszik, hogy Páris bombázásakor a Vöröskeresztes zászlókkal megjelölt épületek megkímélőssenek. Mint tudvalevő a Louvre legfelsőbb emeletét, a háboru kitörése után

azonnal kórháznak rendezték be, hogy így a nagy műértékkel bíró muzeumépület ne szenvedhessen nagy károkat. (N. T. H.)

Hazug francia jelentések.

Páris. (Rómán át.) Bordeauxból szeptember 19-én éjjel, a francia hadügyminisztérium a következő hivatalos jelentést adta ki:

A német csapatok azon törekvése, hogy a francia front centrumát áttörjék, eddig nem sikerült. A németek elhelyezkedése nem igen kedvező. Reims mindedig nem bírták visszafoglalni. Az ütközet az egész vonalon a megkezdett hővvel folyik tovább.

A francia csapatok az Oise partját egészen ellepték. Kluck serege folytatja a visszavonulást. (Pol. Hir.)

Az elsülyesztett angol cirkálók.

London. Az elsülyesztett három angol páncélos cirkáló egy menekültje, aki Harwichba érkezett, kijelentette, hogy a német tenger alatti naszád támadása azon a helyen történt, amelyet hetek óta gondosan átkutattak volt. (M. T. I.)

Német hadihajók sikerei exotikus vizeken.

(Az Emden és Königsberg hadjárata angol gőzösök ellen)

Távirati tudósítás.

Berlin, szeptember 21.

A német angol tengeri háboru elején mind két flotta hazájától távollévő hajói között egyes összeköttözésekre került a sor. Aztán csend volt egy ideig s csak az angol sajtó útján tudtuk meg, hogy a német hajók ugyancsak sok dolgot adtak az angoloknak. Angliában afelett panaszkodtak, hogy nincs elég gyorsjárata hajó, amelyek a németeknek lehetővé teszik, hogy az angol kereskedelmet erősen befolyásolják. Több nem jutott nyilvánosságra. Sokat lehetett következtetni ebből, pontos adatok azonban nem voltak. Most azután a legújabb napokban történt olyan hősi tettekről számolhatunk be, amelyek a német flottának örök dicsőséget szereznek.

A háboru elején a kis német cirkáló Emden, a keletafrikai Csingtauban volt. Hat hétig — így szól az angol admirális jelentése — nem lehetett semmit sem hallani az Emdenről, míg most a bengalesi öbölben tűnt fel, hogy ott az angol tengeri kereskedelmet zavarja. Nagy meglepetést kelthetett ez a hír Londonban, hát még Indiában. Az Emden hat gőzöst pusztított el, legénységüket fedélzetére vette s a hajóját elsülyesztette. Egy hetedik hajót angol rakományával együtt Kalkuttába küldött. Ez a siker kétségtelenül nagy. Az Emden kis, 3650 tonnás hajó, 1908-ban építették és a próbajáratoknál több mint huszonnégy tengeri mérföld sebességet ért el. Páncélya nem nagyon erős, de a vízvonalnál hatvan—száz méter vastagsága. És ennek a kis hajónak sikerült angol területekkel övezett tengeren hat angol gőzöst elpusztítani.

Az indiai tengeri közlekedés biztonsága ezzel a hősi tettel, amelyet szeptember tizedikén hajtott végre az Emden, egyszerre megszűnt s ennek az angol kereskedelemre való visszahatása nem fog elmaradni. De jóval fontosabb az a hatás, amit az Emden hőstette az indiai lakosságban fog kelteni. A lakosság indogermán s övé a legrégebb kultúra. Csak nehezen tűrik az angol igát, amely a sikertelenül végződött 1858. szabadságharc óta még súlyosabban nyomja őket. Akkor magukra voltak hagyva, ma pedig más oldalról is megtámadták az angol világhatalmat, amely a legtriviálisabb módon idézte fel a történelem legféltettebb háboruját.

Sok száz tengeri mérföldnyire az Emden gyönyörű tettétől, de még mindig a végtelen indiai óceánon, egyéb harcok is játszódottak le. Az angolok elől tüzték ki magukat, mint hogy magát a német partot általuk jól ismert okokból kerültek, hogy a német gyarmati kikötőket támadják meg és rombolják össze. Alkalmas volt erre a Németkeletafrikában lévő harmincezer lakossal bíró Daressalams, amelyet német munka és német igazgatás világszerte a város —

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Eischer Simon Nagy Áruházát Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhetők. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkekben. 1989

— Uj és használt iskolakönyvek Kerpel könyvkereskedésében, Andrássy-tér 20. kaphatók. Tiszta állapotú használtak félárban.

— Felhívjuk olvasó közönségünk becses figyelmét a gróf Potocki uradalomnak mai számunkban közzétett hirdetésére.

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe: Nyomtatványokat a rendkívül állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A leggyorsabbtól a legbiztonságosabbig mindennemű nyomdal és könyvkötészeti munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

TARKASÁGOK.

★

Részint az önkéntes iskolából, részint az ojoncképzőről valók az alanti apróságok.

Azt kérde a hadnagy az önkéntestől:

— Mondja meg nekem, van-e valamilyen nevezetes sziget az Atlanti óceánon és mi a neve?

— Igen is van. Nevem Bölényi Tivadar.

★

Dühtől kipirult arccal fordul az őrmester az ojoncokhoz:

— Ti fickók nem is tudjátok, hogy milyen szorososégek vagytok. Mint cibilek jöttök ide és mint emberek távoztok.

★

Azt mondja a káplár a legényeknek:

— Holnapról ötven emberrel nagyobb lesz a létszám.

Megezdál a sorból egy elhízott köslegény:
— Az nem baj, csak a porció ne legyen kisebb . . .

A szakaszvezető erkölcsi prédikációt tart:
— Már tegnap megmondtam, hogy a puskákat úgy tekintsetek, mint a menyasszonyokat, csak nem kell olyan gyöngéden megfogni . . .

Felolvasó szakasztó:
Rudnyánszky Endre.

NYILTTÉR. ISKOLAKÖNYVEK

FŐGYMNASIUM
ÁLL. FŐREÁLISK.
KERESKEDELM
NOI KERESKED.
POLGÁRI LEÁNY
POLGÁRI FIU
TANÍTÓKÉPZŐ, stb.

használt, tiszta példányok félárban kaphatók

Décsi Géza

könyv- és papír üzletében, Forray-utca.
Városi és megyei telefon 902.

115—1914. b. szám.

Hirdetmény.

Az 1878. évi V. tc. 439. §-1, illetve a távirat, távbeszélő és villamos berendezésekről szóló 1889. évi XXXI. t. c. 12 § a értelmében, aki a távirat, távbeszélőt, vagy annak valamely tartozékát szándékosan megrongálja, vagy szándékosan oly cselekményt, vagy mulasztást követ el, mely által a távirat, vagy távbeszélő használata órára félbeszakad, vagy gátoltatik, az 1912. évi LXIII. t. c. 21. § a alapján öt évig terjedhető börtönnel és 4000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

* Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.

Ova intek mindenkit, hogy a táviró és távbeszélő vezeték rongálásától tartózkodjék s egyben felhívom a hasafias közönséget, hogy a táviró és távbeszélő vezetékét netán megrongálni szándékozók fogják el és a legközelebbi rendőr, vagy katonai őrszemnek adják át.

Arad, 1914. évi szeptember hó 16.

Greén
főkapitány.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Ervényes 1914. szeptember 10-től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsvonat reggel 8:20
Személyvonat délelőtt . . . 11:42
Személyvonat este 9:39
Személyvonat reggel 5:00

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsvonat délben 1:25
Személyvonat este 7:25
Személyvonat reggel 5:45
Személyvonat délben 12:30

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután 2:10
Személyvonat reggel 7:50
Személyvonat este 9:40
Személyvonat délben 1:35

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este 6:50
Személyvonat délután 8:21
Személyvonat reggel 5:57
Személyvonat este 9:03

Békéscsabáról Nagyváradra ind:

Személyvonat reggel 6:49
Személyvonat délben 1:30
Személyvonat délután 5:56
Személyvonat reggel 4:35

Nagyváradról Békéscsabára ind:

Személyvonat reggel 6:00
Személyvonat délelőtt 10:10
Személyvonat délután 4:40
Személyvonat este 7:52

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirakkal minők a tüdővész, a merevgöres, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporál. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bactoriumok okozzák s hogy az emberi körme alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer Szent Imre szappannal vagy Carboform szappannal megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknak, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

21501—1914.

Pályázati hirdetés.

Arad sz. kir. város tanácsa a város közönsége által a budapesti Mensaacadémiánként létesített helyre pályáza öt hirdetés, melyre mindenkor — s első sorban aradvárosi illetéktelen ifjú al töltetik be.

A pályázati kérvények folyó évi október hó 1-én déli 12 óráig nyújthatók be a tanács iktatóba. A városi tanács.

Elsőrangú női szabóság Erdélyi Andorné műtermében Aradon, Rákóczi-u'ca 4 sz.

Értesítés.

Elvállalom a legújabb divat szerinti női ruhák elkészítését pontos időre s tekintettel a jelenlegi stagnáló kereskedelmi és gazdasági viszonyokra, a ruháknak elkészítését mérsékelt árak mellett eszközölöm.

Egyben tudatom az ur női közönséggel, hogy műtermemben az elsőrangú női ruha varrást és a szabászatot a legmosszebbmódon precízül tanítom, melyet három hó alatt a tanuló tölcem elsajátíthat, úgy, hogy már ezen idő elteltével a tanuló önállóan dolgozhatik a maga részére a legszebb kivitelű ruhákat.

Jelentkezni lehet naponta hétköznapokon délelőtt 10—12-ig és délután 3—5 óráig.

Kiváló tisztelettel Erdélyi Andorné.

Tüzifa

bükk I., II., III. és dorrog, cser hasáb és dorong kapható vagononkinti vételnél **Körösvölgyi Pál** karaktár **Andrássy tér 5. Telefon 651.**

119-1914. biz. sz.

Hirdetmény.

A magyar Királyi Belügyminisztérium 6585-1914. Eln. számú rendeletével a sebesült katonáknak szesz italok és nyers gyümölcsök ajándékozását betiltotta.

A sebesült katonák egészségének megóvása érdekében figyelemztem a város közönségét, hogy nyers gyümölcsöt és szesz italokat a hazatérő sebesült, valamint, az átutazó katonáknak ne adják, hanem a kórházakba be ne vigyék, mert az ily adományok visszautasítva lesznek.

Arad, 1914. szeptember 9.

Grein
főkapitány.

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242 Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe: villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzödényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajsütő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

6-1914. ig. v. sz.

Hirdetmény.

Közírré tesszük, hogy Arad sz. kir. város igazoló választmánya a törvényhatósági bizottságban 1914. évben szavazattal bíró leg több adót fizetők névjegyzékének összeállítására céljából folyó évi szeptember hó 28. 29. és 30. án d. e. 9 órától d. n. 1 óráig Zuber Andor tb. főjegyző hivatalos helyiségében (Városháza, I. em. 102. sz. ajtó) ülést tart.

Elhívjuk mindazokat, kik az adó kétszeres számításának, vagy a feleségük, valamint a kiskorú gyermekek állami adójának az ő adójukba való beszámításának az 1886. évi XXI. t. c. 26. §-ában biztosított kedvezményt igénybe venni kívánják, vagy ezen törvény alapján megillető jogukat érvényesíteni óhajtják, hogy ebből szándékukat az igazoló választmány előtt az ülések tartama alatt irásban, vagy szóval jelentésék be.

Arad, 1914. szeptember 18-án.
Az igazoló választmány.

Női

fehér és színes

kalap kiállítás

minden ünnep- és vasárnap esti 9 óráig a Fehér-Kereszttel szemben, rendkívüli olcsó árak.

Férfi kemény- és puha-kalapok nagy raktára.

Kalap tisztítást, festést és alakítást a legújabb modellek után olcsón elvállalom.

Első Aradi Villanyerőre berendezett kalapgyártás nagyban és kicsinyben.

Tisztelettel 4887

Bittenbinder Konrád,
Arad, Deák Ferencz-u. 42.

„Fehér Kereszttel szemben.”

Fatelep megnyitás!

Tisztelettel értesítjük Arad város mélyen tisztelt közönségét, mi szerint fatelepünket (Kossuth-u. végén, a vágóhid felé vezető út bejáratánál) megnyitottuk, hol is minden rendű szigorúan s kitűnően csatályozott tűzifa áll a mélyen tisztelt közönség rendelkezésére szolid, versenyképes árakon. Midőn e vállalatunkhoz a mélyen tisztelt közönség jóindulatu pártfogását kérjük, szabad legyen rámutatni érdemes voltunkra, mint akik a város közönségének jelentékeny megtakarítást eszközöltünk a város tűzifával való ellátása körül. A szegényebb néposztálynak és elhagyott családoknak segítségére akarunk lenni azért, hogy selejtes fánkat tetemesen olcsóbbért tesszük hozzáférhetővé. Bizva abban, hogy eme szerepünk kellő méltánylásra fog találni, egyben a legelőzékenyebb s szolid kiszolgálásunkról biztosítva a mélyen tisztelt közönséget, vagyunk kiváló tisztelettel:

Gróf Potocki uradalmak igazgatósága.

4071

Telefon szám 710.

Izr. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybeli és vidéki szülőket értesíteni, hogy egy internátussal egybekötött magániskola megnyit,

ahol elemi- és polgári iskolás leánykák gondos nevelésben és tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az iskolák megnyitnak — bármely iskolába rendes növendékként beírattnak. Ugyisint bejáró növendékeket is elfogadunk. — Külön tárgyak: Idegen nyelvek, zongora, festés és művészi kézimunkák. Személyes, vagy levélbeli megkeresésekre készséggel ad felvilágosítást az intézet tulajdonosa

Stern Ilonka,

okl. tanítónő

József főherceg-ut 19., I. em.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Uj mészáros és hentes üzlet!

A n. é. közönség tudomására adom, hogy **Tököly Imre-utca 5. számú házban** higiénia tisztaságnak megfelelő

mészáros és hentes üzletet nyitottam,

ahol a nap bármely szakában a legjobb minőségű husok kaphatók pontos kiszolgálás mellett. 4361

Szíves pártfogást kér:

Gyurkovits József.

22308-1914. kb.

Hirdetmény.

Egy előfordult veszetségi eset következtében elrendelem, hogy Arad város területén lévő összes kutyák f. évi szept. hó 12-től számított 40 napig állandóan kötve tartassanak, vagy pedig harapás elleni biztos szájkosárral ellátva pórázon vezettessenek.

Figyelemztem a közönséget, hogy miután az állategészségügyről szóló 1888. évi VII. t. c. végrehajtása tárgyában a nagyméltóságú m. kir. földmívelési minisztérium által 40 000-1888. sz. alatt kiadott rendelet 188. §-a szerint ezen rendelet érvényének tartama alatt mindazon kutyák, amelyek szájkosár nélkül, vagy szájkosárral, de póráz nélkül szabadon járnak, a pecérek által elfogatnak és elfogatásuk után azonnal ki fognak irtatni.

A rendőrkapitányi hivatal mint I. fokú állategészségügyi hatóságtól.

Aradon, 1914. szeptember hó 18-án.

Green Nándor,
főkapitány.

Erdély

gyöngye

az Előpataki

ásványviz, el-

ősmert legjobb

üditő és gyógyító ital.

Főraktár:

Éles Árminnál,
Aradon,

Félliteres üveg 26 fillér.

Literes „ 36 „

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Aradi és csanádi egyesült vasutak

menetrendje.

Ervényes 1914. szeptember 2-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6:40
Motoros vonat délelőtt 11:05
Személyvonat délután 4:18

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben 12:00
Motoros vonat délután 3:41
Személyvonat este 9:30

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 8:06
Motoros vonat délelőtt 10:35
Személyvonat délután 3:17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7:33
Motoros vonat délután 2:43
Személyvonat este 7:51

Aradról Brádra indul:

Motoros vonat reggel 6:22
Személyvonat délután 12:40

Aradról Brádra érkezik:

Motoros vonat élelőtt 11:38
Személyvonat este 7:41

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 4:03
Motoros vonat reggel 7:30
Motoros vonat délután 1:37

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt 10:34
Motoros vonat délután 1:31
Motoros vonat este 7:48

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt 9:20
Vegyes vonat délután 3:14
Vegyes vonat este 6:00

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6:11
Vegyes vonat délután 12:34
Vegyes vonat délután 4:36

Mezőhegyesről Kétegyházára indul:

Motoros vonat reggel 6:37
Motoros vonat délután 1:37
Motoros vonat este 6:20

Kétegyházaól Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 5:43
Motoros vonat délelőtt 11:50
Motoros vonat délután 3:18

Ujszentánáról Kétegyházára indul:

Motoros vonat reggel 6:43
Motoros vonat délután 12:42
Motoros vonat este 7:49

Kétegyházaól Ujszentannára indul:

Motoros vonat reggel 5:38
Motoros vonat délelőtt 10:47
Motoros vonat délután 3:01

Borossebes—Menyházafürdő indul:

Vegyes vonat délelőtt 10:28

Menyházafürdő—Borossebes indul:

Vegyes vonat délután 2:25

Legolcsóbb, legjobb bevásárlási forrás

háztartási szükségletek fedezésére.

Ájlanjuk:

Ájlanjuk:

Arc-krémek

Illatszerek

Kőlgyporok

Kölni vizek

Fogporok

Fog-krémek

Fogpaszták

Fogkefék

Szájvizek

Szappanok

Hajvizek

Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfumeria és drogueria nagykereskedése

Aradon.

Aradon.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor.

Peppo hintőpor 70 fillér.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

gádós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással együtt 70 fillér.

Poloskák

kiirtására a legkíméletesebben és teljesen csak a „Phenolav“ val eszközölhető. A batorokat nem rontja, még a petéit is kiirtja. Ára 1 üvegnek 70 fill.

Legjobb fekete hajfestő

a „Melogen“. Egy pár perc alatt bármely haját, vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ára 2 korona. 741

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Arpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapították 1886. évében az Aradmegyei Közkórház számára.

Permetező javítások elfogadtatnak.

PATENT.

Egészségi kutszivattyuk.

E kutszivattyuk a kut-aknában képződő mérges gázokat és egészségtelen levegőt elvezetik, a fagy-csapon alkalmazott zuhany mindig friss, üde levegővel hozza a vizet érintkezésbe, miáltal a víz is mindig friss üdítő és egészséges marad. Mivel pedig az akna fedett, a levegőben uszálló baktériumok az aknától elzártnak és így fertőzés alig történhet. — Az egészségi szivattyuk télen nem fagnak be, nyáron pedig állott víz nem marad benne.

E szivattyuknál minden fa alkatrész mellőztetik, mert ezek viznyálka képződik ami a kolera, tifusz és más egyéb betegségek bacillusainak valóságos tenyésztelepeivé változhat. 1121

Régi rendszerű kutszivattyuk átalakítását elvállalok.

Patent tűzfecskendők. Patent borszivattyuk.

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott
szivattyu készítőnél

Arad, Rákóczi-utca 27.

(Egy tanonc felvételék.) Permetező javítások elfogadtatnak.

5285—1914. pm.

Hirdetmény.

A hadba vonult tartalékos és népfelkelő katonák családtagjait megillető államsegély első kifizetése alkalmával tapasztalt életveszélyes tolongásnak elejét véve, — továbbá a számvonosság megfigyelt között személyzetének a segélyek számfeljelését a pénztárnak pedig a segélyek zavartalan kifizetését lehetővé teendő, ir. tizedkedtem, hogy a segélykönyvek elismervény ellen, a segélyek kifizetése után a számvonosságnál visszatartassanak és csak a segélyek kifizetése napján adassanak ki az elismervények bemutatójának;

2. hogy a segélyek csak a következő napokon fizetessenek ki u. m. az I—II. rendőrkerületbelieknek minden hó 2-án és 16-án, a III—IV. rendőrkerületbelieknek minden hó 3-án és 17-én, az V—VI. rendőrkerületbelieknek minden hó 4-én és 8-án, a VII—VIII. rendőrkerületbelieknek minden hó 6-én és 19-én, a IX. rendőrkerületbelieknek minden hó 6-án és 20-án, a pótlószelvényekkel minden hó 7-én és 21-én.

Miről az érdekelteket azzal, hogy a jelzett napokon csak a jelzett kerületbeli segélyek fognak kifizetett, alkalmazkodás végett a kapitányi hivatal, számvonosságot és pénztári hivatal hirdetmény útján illetve véghatározattal értesitem.

Arad, 1914. szeptember hó 22.
Varjassy
polgármester.

APOLLO SZÍNHÁZ.

Szeptember 25-én, pénteken

Az első belga harctéri felvétel!

Menekülők elutazása Belgiumból és Berlinnek szánt, de elszakmányolt belga ágyuk. — Német tabori posta munkában. — Zsákmányolt belga gépfegyverek. — **Népfelkelők bevonulása Lüttichbe.** — Foglyok Lüttichben. Elöl a franktiőrök. — Osszelőtt autók a belga országuton. — **A 42 cm. mozsárágyuk rettenetes hatása Lüttichben.** — **Lüttich a harc után.** — A hős katonák ellenséges területen. — Siremléke azon német hősnek, aki elsőnek tüzte ki a diadalmas német lobogót Lüttichben. — **A lüttichi citadella. A Zepelin borzalmas hatása.** — Barrikádok Lüttichben és a Maas szétrombolt hidja. — **Brüsszel német közigazgatás alatt.**
A németek bevonulása Brüsszelbe.

3990

Az előadások kezdete délután fél 6 órakor és folytatólagosak.

